

constet illum scripsisse post inventum nomen Euty- A
chianorum, id est, aliquanto post habitam synodum
Chalcedonensem, quæ damnavit impium dogma
Eutychetis, manifestum est illum scripsisse aliquanto
post annum 451, quo synodus illa habita est.

Atenim Mercator graviter insectatur Theodoretum
episcopum Cyrensem, non facturus haud dubie si
rescivisset eum receptum a tanta synodo post ido-
neam fidei suæ professionem. Ex quo colligi potest
illum non pervenisse usque ad tempora synodi
Chalcedonensis aut certe nihil ex eo tempore scri-
ptis mandasse quod ad nos pervenerit. Sic enim
argumentatur vir doctissimus. Ego vero hinc certis-
sime colligo superstitem fuisse concilio Chalcedo-
nensi quod, ut antea dixi, mentionem facit Euty-
chianorum, Eutychianorum inquam, quorum nomen B
auditum non est in Ecclesia Dei ante tempora syn-
odi Chalcedonensis. Illud ergo ex insectatione
Theodreti tantum colligi posse mihi videtur, aut
Mercatorem ista, quod facile crediderim, adversus

illum scripsisse antequam Chalcedonensis synodus
haberetur, aut si postea scripsit, tarde ad eum per-
venisse gesta synodi, adeoque compertam ei non
fuisse illam Theodreti susceptionem.

Quamvis autem nemo veterum citaverit opera
Marii Mercatoris, ea tamen cognita fuisse antiqui-
tus hinc liquido patet quod scholia Cyrilli Alexan-
drini de Incarnatione Verigenii non aliunde habe-
mus quam ex interpretatione Mercatoris, et quod
testimonia patrum relata in concilio Ephesino ad-
versus Nestorium reperiuntur etiam ex eadem in-
terpretatione in codice 1868 bibliothecæ Colbertinæ.
Præterea ejus verbis usi sæpe sunt Facundus epi-
scopus Hermianensis et Pelagius II in epistola tertia
ad episcopos Istriae, et quidem eo prorsus modo quo
lucubrations ejus existant in antiquis codicibus. Quod
argumento est illas corruptas jam tum fuisse, neque
mirum ulli esse debere quod eas hodie habemus
depravatissimas.

NOTITIA HISTORICO-LITTERARIA IN M. MERCATOREM.

(Ex Schönemanni Biblioth. Hist. Litt. Patr. Lat. tom. II.)

§ I. Vita.

Quæcumque de patria, loco, conditione et accu-
ratione ætatis definitione viri, cujus nomen vix
exeunte sæculo superiore reviviscere cepit, dispu-
tari solent, conjecturis innotunt, haud quidem im-
probabilibus, nec tamen ab omni controversia libe-
ris: Garnerius enim e Campania, vel Apulia, vel ex ea
parte Italiae quæ ad Siciliam vergit, oriundum eum
credidit: non alia de causa, quam quod Cælestii et
Juliani, quorum primum Campanum, alium Apulum,
fuisse contendit, res domesticas, privatasque ita nove-
rit, quemadmodum vix alteri liceat, quam qui fuerit
ejusdem aut civitatis aut saltem provincie. Gerberonius
contra, qui eodem tempore insignem scriptoriam
ejus partem tractavit, tum ex stylo ejus duriori, tum
quod acta Ecclesie Africanæ apprime noverit, eorum-
que exemplaria apud se tenuerit, tum etiam, quod
S. Augustini studiosissimus fuerit, et strenuus Gra-
tie Christi et illius œconomie defensor, Africanum
esse judicavit atque eandem sibi arridere sententiam
significavit Baluzius, intrinsecus Garnerii argumen-
tum Hieronymi maxime exemplo, qui, licet ipse
Stridonensis aut Dalmata fuisset, Pauli patria The-
bani et Hilarionis Palæstini vitam sic descripserit
tamquam sui essent, et Vigilantii hominis Galli
ortum et natalia sic noverit, ac si ejusdem cum illo
civitatis et provincie fuisset. Ipse autem novum suæ
causæ argumentum reperire sibi visus est in eo, quod
Facundus Hermianensis episcopus ejus verbis inter-
dum usus sit in compositione librorum suorum pro
defensione trium capitulorum. Illud uterque Garne-
rius et Gerberonius viderunt, eum nec sacerdotem
nec episcopum, sed laicum hominem fuisse, quippe

qui nullam alicujus dignitatis notam in suis operibus
gerat, immo Pientii cujusdam presbyteri mandatis
parere se protesteretur, nulla consecratoris vel fratris,
sed dumtaxat venerandi presbyteri salutatione præ-
missa. Floruisse Mercatorem ab anno circiter 418,
cum Garnerio statuit Baluzius, siquidem ad illum
annum referenda esse videatur epistola quam ab
Augustino accepit; at contra eundem censet, illum
non ante annum 450 vivere aut scribere desiisse.
Nam cum Eutychianorum mentionem faciat, quorum
nomen in Ecclesia ante tempora synodi Chalcedo-
nensis auditum non sit, manifestum esse cogit,
scripsisse eum aliquanto post 451, quo synodus illa
habita est. Nec obstat existimat argumentum, quod
Garnerius ab insectatione Theodreti episcopi Cy-
rensis petit, inferens, non facturum illud fuisse Mer-
catorem, si rescivisset eum receptum a tanta synodo
post idoneam fidei suæ professionem, indeque colli-
gens, eum non pervenisse usque ad tempora synodi
Chalcedonensis, aut certe nihil ex eo tempore scriptis
mandasse, quod ad nos pervenerit. Quæ contra arguit
Baluzius, ex insectatione Theodreti modo illud
couflei posse, aut Mercatorem ista adversus illum
scripsisse, antequam Chalcedonensis synodus habe-
retur, aut si postea scripserit, tarde ad eum perve-
nisse gesta synodi, adeoque non compertam ei fuisse
illam Theodreti susceptionem.

Occipisse videtur velitationes suas contra Pelagia-
nos Romæ tempore Zosimi papæ, cum diversis ani-
morum motibus istorum sententia discipabantur.
Roma etiam libros suos de eadem hæresi compositos
in Africam misisse, ibidemque Augustini litteras
recepisse putandus est. Delinere, nescio sui ipsius

animi instinctu, an Augustini consilio, Constantinopolim petiit, prohibitorum ne Juliani et assecularum ejus, qui Roma depulsi luc se converterant, errores radices ibi agerent. Quod associatus, tradito a. 429 Theodosio Juniori et clero Constantinopolitano, Commonitorio, mox eodem fervore implicavit se liti a Cyrillo contra Nestorium motæ, colligendis similiter, ac in priore causa fecerat, gravioribus tum hæreticorum: tum orthodoxorum per varia scripta pugnantibus dictis eorum suis ipsius contra Nestorium clamoribus, a quibus vix ante finem vitæ destituisse videtur.

§ II. Scripta.

Quæ hodie supersunt Marii Mercatoris scripta, omnia ad refutandam hæresin Cœlestianam et Nestorianam tendunt. Sunt autem pleraque non tam proprio labore composita, quam ex Græcis Latina facta, collecta et excerpta ex scriptis tum adversariorum, tum eorum, qui eos oppugnassent, veluti instrumenta quædam causæ, quibus lectores, quæ rectæ fidei essent, edocerentur et ad iudicium de prave sentientium impietate ferendum informarentur. Dabimus elenchum eorum juxta editionem Baluzii, qui codicis Vaticani seriem sequitur.

I. *Commonitorium adversus hæresim Pelagii et Cœlestii, vel etiam scripta Juliani.* Pleno titulo inscribitur: *Commonitorium lectori..... a Mario Mercatore scro Christi.* Continet excerpta ex scriptis Juliani subjunctis ubique suis ipsius responsionibus seu *Subnotationibus.* Ser. judice Garnerio a. 431. Idem vero Garnerius titulum huic operi fecit, *Liber Subnotationum ad Pientium presbyterum,* quem duabus partibus constare existimat, altera, quæ præfationis loco sit, nomine *Commonitorii,* altera, quæ ipsum opus comprehendatur, titulo *Subnotationum ad verbum Juliani:* hæc porro dispersitit est Garnerius in novem capita, octo nempe juxta excerpta quæ ex Juliani libris examinanda Mercator sibi proposuerit: totidem enim numerat, secus ac Baluzius, qui septem tantum excerpta distincte ponit, et sexto complectitur, quæ apud Garnerium caput 6 et 7 efficiunt; nono autem, quod incipit a verbis, *Habes ut credo,* pagina 30 ed. Baluz. *Retractionem questionis de morte per peccatum in mundum ingressa* contineri scribit. Insuper verba Augustini ad singula verba Juliani quæ Mercator non apposuerat in notis, ubique produxit.

II. *Refutatio Symboli Theodori Mopsuesteni, seu Expositio prave fidei Theodori cum præfatione Mercatoris.* Apud Garneriam legitur tomo II, pagg. 250 53; præfatio autem dupliciter, tomo I pag. 95, et tomo II l. 1.

III. *Comparatio dogmatum Pauli Samosatani et Nestorii.*

IV. *Sermones V Nestorii adversus Dei genitricem Mariam.*

V. *Nestorii epistola ad Cyrillum Alexandrinum.*

VI. *Cyrilli Alexandrini epistola ad Nestorium.*

VII. *Ejusdem epistola secunda ad Nestorium.*

VIII. *Ejusdem epistola ad clericos suos.*

IX. *Excerpta ex codicibus Nestorii.*

X. *Nestorii Sermones IV adversus hæresim Pelagianam.*

XI. *Ejusdem epistola ad Cœlestium.*

XII. *Mercatoris Commonitorium super nomine Cœlestii.* Integer titulus: *Exemplum commonitorii, quod super nomina Cœlestii Græco sermone a Mercatore datum est, non solum Ecclesiæ Constantinopolitanæ, sed etiam plurimis religiosissimis viris; oblatum quæque piissimo principi Theodosio semper angusto; id ipsum ex Græco in Latinum translatum per eundem Martium Mercatorem Christi servum, in consulatu Florentii et Dionysii VV. CC.; per quod Commonitorium cognitio funestissimo errore, imperiali præcepto, tam Julianus defensor, et sequax ejus, cum cæteris sociis et particepsibus suis, quam postea idem Cœlestius, de Constantinopolitana urbe detrusus in synodo quoque Ephesinensi ducentorum septuaginta quinque episcoporum sententia postmodum in presenti damnati sunt. Annus per consules hic designatus est 429, quo primum oblatum fuit Theodosio, serius autem, post celebratam a. 431 synodum Ephesinam, in Latinum conversum censent Garnerius et Norisius.*

XIII. *Nestorii blasphemiarum capitula, quibus literis ad se missis a sanctis Cœlestino Romæ urbis episcopo, et Cyrillo Alexandrino contradicit, et disputationibus brevissimis respondendo, duodecim capitula fidei, quæ ad se missa fuerant refellit, Latine conversa et sub nomine Catholici a Mercatore refutata.* Garnerius huic libro assignat initium anni 431.

XIV. *Synodus Ephesiana adversus Nestorium. c. Excerpta ex actis Synodi hujus, quæ contra Nestorium maxime facere viderentur.* Garnerius ea plane omisit, sed compensavit quodammodo accurata rerum Nestorii per annos octo, ab ordinatione scilicet usque ad deportationem ejus, enarratione, ductaque ex eadem cum actionum omnium concilii Ephesini, tum singularum ejus partium descriptione; in qua multa sunt, quæ perturbate in editionibus etiam optimis posita esse statuit et aliter collocari jubet, multo vero plura, quæ desint, non minus ad hoc concilium pertinentia, a quæ etiam magis necessaria, Nestoriscis notat.

XV. *Cyrilli Alexandrini Apologeticus adversus Orientales.*

XVI. *Ejusdem Apologeticus adversus Theodoretum.*

XVII. *Fragmenta Theodoretii, Theodori, Diodori et Ibae.*

XVIII. *Eutherii Tyanensis fragmentum.*

XIX. *Nestorii epistola ad papam Cælestinum.*

XX. *Epistola synodica Cyrilli ad Nestorium.*

XXI. *Ejusdem scholia de Incarnatione Unigeniti.* Postremis hæc actorum contra Nestorianam hæresim collectionibus tribuit Garnerius a. 446.

Interciderunt, quemadmodum ex Augustino (ep. 193) dicimus, Marii Mercatoris libri contra Pelagia-

not. Quod si tamen Dupretum audiamus, etiam hinc A sed et alia pleraque Mercatoris, quæ ad Pelagianas res referantur, in usum suum convertit, ipsaque verba a J. paginam codicis citata passim interius. La b-
 supersunt in libris *Hypognosticon* Augustini (a):
 § III. Editiones.

Ante Clementis X tempora, Marii Mercatoris nomen plane incognitum fuit. Nam etsi quædam ex illius scriptis centura sero et quod excurrit ab ipsius excessu annis lecta fuisse Facundi Heremianensis episcopi et Pelagii Hexemphii constat, nomen tamen veterum Opera Mercatoris citavit, et inter sequiores ne nomen quidem ipsius auditum est. *Luca Holstenii* quippe hoc maritum fuit, ut, qui ibi insignia sæ ecclesiasticæ meminit ex Vaticanis claustris eduxisset, etiam hunc auctorem oblivione sepulchrum et acta illius Pelagianarum et Nestorianarum littera historiarum tam proflera ex codice Palatino-Vatlemo tantum non omnia erretet. De eodemo autem non cogitasse videtur Holstenius, nec forte omnia quæ in isto codice continerentur ad eundem auctorem seu interpretem pertinere credidit; at tamen volubundus, quæ inde excerpisset amicis suis ostendit et cum iis fortasse communicavit. Ita sane *Henricus Norisius* in Historia Pelagiana narrat, Contraitorum Mercatoris super nomine Cælestii Theodosio oblatum ab Holstenio ostensum fuisse ad præsentem Christiano Lupo. Ex quo nescio quantum temperis effluerit usque dum eidem Norisio opus laudatum molienti accidit, ut a cardinali Bona ad legendos Mami Mercatoris libellos *prorsus ipsi incognitos* excitaretur. Roma etiam affirmabat, se eosdem exseribi et in Galliam mitti curasse, ubi Gerberomo obtigerant (b). Sed factum id non antea videtur, quam in Gallia eadem omnia a *Philippo Labbeo* et *Joanne Garnerio* in codice quodam Bellovacensi detecta fulsant. Semet cardinalis Barberini Commonitorium super nomine Cælestii cum aliis quibusdam ex codice isto excerptis in schedis Holstenii (a. 1661) defonati repertis per Petrum Pössinum Societatis Jesu presbyterum miserat Philippo Labbeo amplissimam conciliorum generalium Collectionem modo inchoanti. Is eodem ferme tempore commodato habuerat vetustissimum codicem Actorum v concilii ex Bibliotheca Ecclesiæ capituli Bellovacensis, in quo præterea deprehendit eundem Mercatoris Opera ipsumque auctorem Commonitorium. Quibus cognitis ad Pössinum misit elenchum Operum Mercatoris; mandans, ut investigaret, an eadem aut alia exstarent in eo codice, unde sua hauserat Holstenius. Quod cum ille prompte exsecutus esset, eaque omnia, quæ contineri in Bellovacensi libro significatum erat, in Romano etiam exemplari deprehendisset: tum demum nomen Mercatoris Romæ magis perarcheckboxis, lectaque esse et commendatas lucubrationes eius reor. Ac Norisius sane non solum Commonitorium istud integrum ex ipso codice laudato in commentarios suos retulit;

sed et alia pleraque Mercatoris, quæ ad Pelagianas res referantur, in usum suum convertit, ipsaque verba a J. paginam codicis citata passim interius. La b-
 beus autem cum ex Vaticano codice descripta Roma sibi transmissa essent, eorum Operum editioni sese accinxit, at morie inepmã prædeceptus Joannem Garnerio amicos quidem conjunctionum ejusdemque societas membro et theologia in collegio Parisiensi ppetori istam curam reliquit. hæc is, qui pruden-
 singulari studio fortis Pelagianæ historiam scrutatus erat idemque fortunæ amici in reperiendo liltorario hocce thesauro fuerat particeps, duorum codicum et doctrinæ haud positendæ subsidiis instructus Mercatori operam navavit, cumque intel. exisset, Labbeum, utpote ingenti concilio fabrice obrutum, opera isti, quemadmodum in codicibus se haberent et sine notis datarum fuisse, ipse pro otio suo et amore erga hunc Historiæ ecclesiasticæ partem, non solum singula, quæ illustrari postularent, attentius observare coëbit, sed, quod potissimum ipsi videbatur, cavere voluit, ne multa majori ex parte illa prodirent. J. vero eventurum existit, si eodem tenore aique oritur, quem in codicibus servarent, singula exserberentur. Nam quod utriusque et Pelagianæ et Nestorianæ hæresis acta inter se permista videret, nec vel adnotum, quibus cuncta essent, vinculo coordinata, librorum id culpæ tribuendum, ab illis illa male distracta atque adeo discerpta esse sibi persuasit. Separavit igitur utraque et in duos tomos divisa, annotationibus et dissectionibus ampositis magna ex eruditione re-
 fertis distincta itemque quibusdam in locis, ubi ipsi opus esse videretur, aliter coagmentata publici juris fecit *Parisii a. 1673, in-folio*. Eodem anno *Bruzelia* duodanis ediderat *Domnus Gabriel Gerberonius* monachus Benedictinus e Congreg. S. Mauri adscito nomine *Rigbertii*, aliquam partem Operum Mercatoris ex codice Vaticano exscriptam notisque lectissimis instructam. Sed quoniam Garnerii editio ob celebras textus per ipsius annotata interpellationes usui minus commoda, nec per ea, quæ sibi in eo constituendo permiserat, satis sibi judicaretur, Gerberonii autem, ut ut præclara, partem tantum eamque exigam complecteretur: novæ et integræ editioni manum admovit vir immortalis memoriæ *Stephanus Baluzius*,
 eodem via qua Labbeus olim et Garnerius, nempe conciliorum tractatione ad eam adductus eorumdemque codicum et doctrinæ longe accuratioris et magis diffusæ præsidii ornatus. Prodiit illa Parisiis 1684, octonis, eodem ordine omnia, ac in Vaticano codice reperitur, summæque fide, ut quæ vitia adeo scripturæ servavit, exhibens et notulis criticis instructa; omniumque hominum doctorum plausu fuit excepta. Eam nuper in *Bibliotheca PP. Veneta* recudant

(a) Dupin, des Aut. Eccl. t. III, pag. 256. Contra-
 ria sensit Garnerius, qui hænce suspicionem velut
 nascentem destruxit eisdemque libris Sixto pres-
 bytere. Cælestini in Romana sede successoris in pe-
 culiari dissertatione (Cap. 6 diss. 6 ad t. I Opp. 4

Mercatoris pagg. 357-65) assertum ivit.

(b) Hoc, quod ab initio ex conjectura a me scri-
 ptum erat, non factum esse didici ex opere Gallien
Histoire littéraire de la congrégation de S.-Jude
 (Bruzelles 1770, in-4) in Vita Gerberonii, pag. 329

dam curavit *Andreas Gallandius* similibus laudabili studio et perfecto iudicio omnia locutionis vitia, quæ ex parte de consilio Baluzii relicta erant, abstergero studuit.

ÆCOLO XVII.

1671. *Latetia Parisior., impensis Soc. Typogr. Borov. ecclesiasticorum jussu regis constituta; in-fol.* Marii Mercatoris servi Christi Commonitorum super nomine Cœlestii, Pelagii et Juliani, eorumque hæresim; scriptum sub consulatu Florentii et Dionysii VV. CII. : in SS. Conciliis ad Regiam edit. excois oratio Phil. Labbei et Gabr. Cassarii Soc. Jesu prædica. tomo II. pagg. 1512-1517.

Titulo supra laudato Phil. Labbeus hocce subjunxit monitum : « Ex codice Palatino Vaticanæ bibliothecæ descripsit Lucas Holstenus, post cujus æbitum jussu eminentissimi card. Franc. Barberini, misit Roma R. P. Petrus Possinus S. J. : nos vero variis S. Augustini aliorumque veterum testimoniis vestitum et illustratum tanquam accuratissimum æresis Pelagianæ, ex quo plurima ad historiam spectantia quibus hærire poterit, brevitarium sequentibus conciliis epistolisque Romanorum pontificum præmisimus. » Incipit *Cælestius quidam*, etc. Scholia ad marginem sunt apposita ; subjungiturque simul *Observatio Phil. Labbei de opusculi hujus præstantia*.

1673. *Brasellis, typis Lamb. Murchant, sub signo Boni Pastoris; in-12.* Acta Marii Mercatoris. S. Augustini Ecclesiæ Doctoris discipuli. Cum notis Rigberti theologi Franco-Germani.

Prodeunt nunc primum ex Vaticano codice : 1° *Commonitorium lectori adversum Hæresim Pelagii et Cælestii, vel etiam scripta Juliani*, incipiens *Quæstio contra catholicam fidem*. — 2° *Theodori Mopsuesteni Sermo in Symbolum e Græca in Latinam linguam conversum a Mario Mercatore, et confutatam, præmisso prologo*. — 3° *Epistola Marii Mercatoris, qua Pauli Samosatani atque Nestorii perversa dogmata refellit*. — 4° *Alia epistola, qua Nestorii blasphemias in eisdem, præmissa*. — 5° *Sermone I ejusdem a Mercatore converso*. — 6° *Sermo II Nestorii ab eodem conversus*. Præfatio Gerberonii brevitate sua insignis est. Ecce totam : « Jam diu fama increbuerat Marii cujusdam Mercatoris, qui S. Doctoris Augustini fuit discipulus, opera quædam exstare hæcenus inedita. Hæc opinio haberentur dum curiosius inquirerem, ab amicis renuntiata est mihi, unum exemplar ab uno Patre Societatis Jesu collegi Claremontani asservari, et iterum esse penes quemdam monachum S. Gerusani Parisiensis. Ab istis utpote suorum inss. tenacissimis quidquam obtinendi omni spe dejectis ; tandem clarissimi viri H. N. ope unum hujusmodi scriptum transumptam ex Vaticana bibliotheca sum consecutus, quæ evulganda cessui, notis tum historicis tum dogmaticis illustrata. » Neque, quæ majorum libri partem occupant, accuratissima doctrina sponte referunt et epistolæ ad hæc seculum addenda. Disputatio in his de auctore, ex conjectura scilicet, sed admodum probabiliter.

1673. *Parisiis apud Sebastianum Mabru-Craëmoisy, regia typographia via Jacobæ, apud Clermont; in-fol.* Marii Mercatoris S. Augustino equalis Opera quæcumque exstant. Prodeunt nunc primum studio Joannis Gerardi Societatis Jesu presbyteri, qui Notas etiam ac Dissertationes addidit.

De codicibus, ex quibus nova hæc collectio ordinata est, Vaticanus et Bellovacensi, postea Vicinus. Enumeratio autem singulorum, quæ in ea continetur, Mercatoris opusculorum fieri non potest, nisi prius de Garnerii opera monuerimus. Is enim licet sibi putavit ordinem, quem in codicibus tueretur singula, in materia, seu, ut ipsa prætulit, dispersa et temere disiecta ad verum ordinem redire, commode quo a se facium esse arbitratus est, quod in duas partes distribueret, quorum prior comprehenderet omnia quæ ad hæresim Cœlestianam pertinent, posterior, quæ ad Nestorianam. Ad unum porro singulis operibus notas historicas, aut philologicas, locos obscuros maxime ex auctoribus Mario equalibus et in utroque negotio, Cœlestianæ atque Nestorianæ hæresis, versatis illustrantes. Denique addidit etiam reliquis a Mario collectis nonnulla, quæ apud ipsum non reperiuntur, veluti Nestorii, Theodori quoque Mopsuesteni aliorumque collectanea, partim, ut ex his alia confirmarentur, partim, ut notarum instar, quibus tamen sine brevitatis et nexus dispendio intersepi non poterant, illustrationi inserverent. His ergo præmissis indicem contentorum omnium, tum operum Mercatoris, tum notarum, aliarumque Garnerii accessionum proponere non cœsalamur.

In PRIORIS PARTE continentur : 1° *Præfatio generalis et fragmentum epistola, a S. Augustino ad Marzuum Mercatorem scriptæ cum notis*. — 2° *Commonitorium super nomine Cælestii*. — 3° *Notæ ad Commonitorium subjunctæ singulis capitulis, cum duabus dissertationibus, altera de vindictis Zosimi pape in causa Cælestii et Pelagii, altera de tractoris summorum pontificum*. — 4° *Commonitorium lectori adversum hæresim Pelagii et Cælestii vel etiam scripta Juliani*. — 5° *Notæ ad Commonitorium, seu præfationem libri Subnotationum*. — 6° *Libri Subnotationum in dicta quædam Juliani ad Pientium presbyterum*. — 7° *Notæ singulis subjunctæ*. — 8° *Commonitorium, seu Prologus in symbolum Theodori Mopsuesteni ipsum vero symbolum cum refutatione H. Mercatoris in posteriorem partem est relatum*. — 9° *Nota ad Commonitorium, seu prologum*. — 10° *Excerpta ex quorundam libris Theodori, adversus S. Augustinum, interpretæ Mercatore*. — 11° *Phatii codex CLXXV, de quinque libris Theodori*. — 12° *Notæ ad excerpta ex codice Pinotii*. — 13° *Præfatio Mercatoris in Nestorii tractatus, contra hæresim Pelagii et Cælestii*. — 14° *Notæ ad præfationem*. — 15° - 22° *Sermones in Nestorii adversus Pelagianos, quorum basimur in verbo: Hæc quæcumque tibi dubo, si cadens adorsum me, interprete Mercatore, et Notæ singulis subjunctæ, inter quas primo loco dissertatio de tempore solemnæ baptismi*. — 23° *Sermo IV, idem integer*

Græcolatinus, hactenus vel Chrysostomo vel Asterio tributus (ex tomo VII Opp. Joannis Chrysostomi ed. Savilii, pag. 301) *cum nova versione.* — 24° *Epistolæ duæ Nestorii ad Sanctum Cælestinum in gratiam Pelagianorum, incerto interprete.* — 25° *Notæ ad utramque epistolam.* — 26° *Epistolæ ejusdem Nestorii ad Cælestinum Pelagianum, interprete M. Mercatore.* — 27° *Notæ ad istam epistolam (a).* — In appendice prima: 28° *Epistola Anastasii ad Joannem Hierosolymitanum super nomine Rufini.* — 29° *Notæ historice ad epistolam Anastasii.* — 30° *Fides Rufini interprete M. Mercatore.* — 31° *Notæ ad fidem Rufini.* — In secunda appendice: 32° *Dissertationes septem: prima, de primis auctoribus et præcipuis defensoribus hæresis, quæ a Pelagio nomen accepit ad hæc verba Commonitorii in Subnotationes: Quæstio contra Catholicam fidem, etc.; secunda, de synodis in causa Pelagiana habitis viginti quatuor, quarum postrema Ephesina ad illa verba Commonitorii: Sacerdotalibus statutis; tertia, de sanctionibus imperatorum in causa Pelagiana, ad illa verba ejusdem Commonitorii: Imperialibus præceptis; quarta, de subscriptionibus pontificali et imperiali auctoritate exactis, ad hæc verba: Patrum subscriptionibus robotata; quinta, de libellis fidei editis ab auctoribus et primis defensoribus hæresis Pelagianæ, ad hæc verba Mercatoris ad Julianum: Audi nunc et tu, etc.; sexta, de libris a defensoribus fidei scriptis, adversus eandem hæresim, vivente sancto Augustino, ubi apologia Orosii vindicatur et auctor librorum Hipognosticæ detegitur, etc., ad hæc verba: Sanctus Augustinus diversis temporibus diversos condidit libros, etc.; septima, de hæresi Cælestiana, quomodo ex una sententia in immensam quasi multitudinem excreverit, ad illa verba Mercatoris: ad unam impassibilem sententiam, etc.*

POSTERIOR PARS dividitur in libros quatuor, quorum contenta hæc sunt: ab initio est *Præfatio historica, quæ totam Nestorii causam, et gesta ab ipsius ordinatione ad mortem complectitur.*

Liber primus continet: Nestorii sermones XIII, interprete Mercatore, cum uno Procli, Epistolas III cum quatuor sancti Cyrilli, Mercatoris Epistolam unam de Nestorii hæresi, et excerpta a sancto Cyrillo in Operibus Nestorii, etc. Sequuntur autem hoc ordine: 1° *Præfatio Mercatoris in varios Nestorii sermones de incarnatione Domini nostri Jesu Christi.* — 2° *Notæ ad præfationem.* — 3° *Sermo I impii Nestorii de Incarnatione Verbi, seu de Virgineo partu, qui Latine tantum habetur.* — 4° *Notæ ad eundem.* — 5° et 6° *Sermo II, de dogmate, seu Θεωρῶσια, et III, velut in Arianos et Macedonianos, Græcolatini.* — 7° *Notæ ad Sermonem III.* — 8° *Epistola M. Mercatoris de discrimine inter hæresim Nestorii et dogmata*

Pauli Samosatani, Ebionis, Photini et Marcelli. — 9° *Notæ ad hanc epistolam.* — 10° *Hæcilia Procli Græcolatina, adversus Nestorium, interprete, ut videtur, Mario Mercatore.* — 11° *Notæ ad eandem.* — 12° *Sermo IV Nestorii, qui primus extemporalis adversus Proclum.* — 13° *Notæ ad eundem.* — 14° *Sermo V, Græcolat., de Dea natæ et Virgine Θεοτόκου, secundus adversus Proclum.* — 15° *Sermo VI, adversus Proclum III, de dictis Epistolæ Apostoli ad Hebræos.* — 16° *Sermo VII, ex parte Græcolat. adversus eos, qui propter conjunctionem, vel divinitatem Verbi mortificant, vel humanitatem deificant.* — 17° *Notæ ad Sermonem VII.* — 18° *Epistola I S. Cyrilli ad Nestorium Græcolat., interprete Mercatore.* — 19° *Notæ ad eandem, cum responsione Nestorii.* — 20° *Epistola II S. Cyrilli ad Nestorium, Græcolat. interpr. Mario.* — 21° *Notæ ad eandem.* — 22° *Epistola S. Cyrilli ad suos apocriarios Constantinopoli agentes, Græcolat. interpr. Mario.* — 23° *Notæ ad hanc epistolam, quæ longe diversa est ab ea quæ in editis libris corrupte legitur.* — 24° *Commonitorium epistolæ insertum Græcolat.* — 25° *Epistola II Nestorii ad S. Cyrillum, Græcolat. interpr. Mario.* — 26° *Notæ in eandem.* — 27° *Sermones quatuor Nestorii, VIII, IX, X, XI, Græcolat.* — 28° *Epistola III synodica S. Cyrilli ad Nestorium, continens XII anathematismos, Græcolat. interpr. Mario.* — 29° *Notæ ad epistolam III S. Cyrilli.* — 30° *Epistola Nestorii ad S. Cælestinum summum pontificem Latine tantum, interpr. Mario.* — 31° *Notæ ad epistolam cum dissertatione de quibusdam pertinentibus ad concilium Ephesinum.* — 32° *Sermo XII Nestorii habitus in Ecclesia, in qua litteras Cælestini Romani ep. et Cyrilli Alex. denuntiatorias accepit vii id. Decemb.* — 33° *Notæ ad eandem.* — 34° *Sermo XIII, die consequente habitus, de scientia pietatis.* — 35° *Excerpta ex diversis Nestorii libris vel tractatibus ab episcopo Cyrillo capitala, interpr. Mercatore.* — 36° *Excerpta ex libro Nestorii, lecta in concilio Ephesino. Græcolat.* — 37. *Excerpta alia hinc et hinc collecta, quæ diversa sunt ab iis, quorum aliunde notitia habetur.*

Contenta libri secundi sunt: 1° *Nestorii blasphemiarum capitula duodecim, quibus litteris ad se missis a SS. Cælestino Romanæ urbis episcopo, et Cyrillo Alex. contradicit, et disputationibus brevissimis respondendo, duodecim capitula fidei, quæ ad se missa fuerant, refellere nititur, cum refutatione a M. Mercatore.* — 2° *Notæ ad opus totum Mercatoris.* — 3° *Expositio anathematismorum, quæ responsio S. Cyrilli ad objectiones nomine Orientalium factas ab Andrea Samosateno, interpr. M. Mercatore.* — 4° *Notæ ad eandem.* — 5° *Expositio II anathematismorum, quæ responsio S. Cyrilli ad reprehensiones*

(a) Ita quidem series contentorum prioris partis in præfatione generis cap. 3 a Garnerio describitur. At vero re ipsa longe aliter illa sese habet. Nam post libros Subnotationum n. 7 et 8 sequuntur statim *Epistolæ tres a Nestorio in causa Pelagianorum scriptæ, a pagg. 63 ad 72, porro pag. 73-94. Sermones*

IV Nestorii cum præfatione Mercatoris, id est, ea omnia quæ num. 15-23 recensentur. Tum denique præfatio Mercatoris in Symbolum Theodori cum Excerptis ex libris Theodori sequuntur, adeoque num. 8-12 extrema occupant.

Theodoret, interpr. M. Mercatore. — 6° *Notæ ad responsionem II.* — 7° *Scholia S. Cyrilli de incarnatione Unigeniti integra, quæ antea imperfecta edebantur, interpr. Mario Mercatore.* — 8° *Notæ ad scholiorum capita quedam.*

In libro tertio continentur: 1° *Excerpta ex libris Theodori Mopsuesteni de Incarnatione Verbi, M. Mercatore interpr.* — 2° *Notæ ad Excerpta.* — 3° *Collectanea ex diversis ejusdem Theodori operibus, quæ habentur in quinta synodo, apud Facundum Hermianensem et Leontium Scholasticum, aliosque auctores, utilia ad hæresim Nestorianam intelligendam.* — 4° *Excerpta ex libris quinque, quos adversus sanctum Cyrillum, sanetumque concilium Ephesinum Theodoretus conscripsit, interpr. M. Mercatore.* — 5° *Notæ ad Excerpta singulis, sicubi opus fuit, adjecta.* — 6° *Epistola Theodoret ad Nestorium, interpr. M. Mercatore.* — 7° *Notæ ad eandem.* — 8° *Epistola ejusdem in favorem Nestorianorum Constantinopolim destinata, eodem interprete.* — 9° *Notæ in eandem.* — 10° *Epistola ejusdem ad Andream Samosatenum episcopum, interpr. Mercatore.* — 11° *Fragmenta duarum epistolarum Theodoret ad Himerium ep. Nicomedie, interpr. Mario.* — 12° *Notæ ad epistolas præcedentes.* — 13° *Fragmentum sermonis a Theodoro habiti coram Domino Antiochæno post obitum S. Cyrilli, interpr. Mario.* — 14° *Fragmentum sermonis ab Euthero habiti adversus S. Cyrillum, interpr. Mercatore.* — 15° *Refutatio Nestorianismi, Græcolat. et epilogus Marii.*

Libro quarto denique insunt, *Dissertationes duæ, prima, de Nestorii hæresi aliisque erroribus, quorum nomine suspectus esse potest, deque libris pro hæresi ab ipso scriptis; secunda, de synodis in causa Nestorii coactis a tempore inotiarum turbarum ad pacem usque Ecclesiarum.* Additurus erat tertiam, *de libris, quos fidei defensores ediderunt, eodem tempore, adversus Nestorianam hæresim, quæ revera in clencho contentorum est promissa.* Attamen ne molem hujus voluminis, quod jam satis videbatur excrevisse, prolixitate sua in majus auget, cumque et ipsa monumentis aliquot, quæ aliunde expectabat, debebat locupletari, in præsentim omittendam, et quoniam argumentum haberet cognatum ei, quod inter censendos Theodoret libros tractari oporteret, ad auctuarium Theodoret (a) potius differendam censuit. Ex hac contentorum tabula nemo non intelligere potest, quanto studio, quantaque doctrina utrumque actorum Mer-

(a) Prodiit illud titulo tom. V *Operum Theodoret a Sirmando Paris.* 1612 editorum, ipso quoque Garnerio jam defuncto *Latetia Parisiorum* 1684, in-fol. sed nec vola nec vestigium hujus dissertationis in eo apparuit.

(b) Le père Garnier (Tillemontii est judicium, in *Mem. Eccles.* T. XV, p. 142) a doné au public tout ce qu'il en a pu trouver dans un manuscrit du Valléan et dans un autre du chapitre de Beauvais, qu'il estime beaucoup plus que l'autre: et il les a mis dans l'ordre qui lui a paru le meilleur. Il y a joint quelques autres pièces qui se sont trouvées dans les mêmes manuscrits, et y a ajouté un grand nombre de notes et de dissertations, parmi lesquelles on

atoris argumentum a Garnerio sit excultum; quomercuit sane, quod pluris semper apud eruditos homines hæ ejus incubrationes sint estimatæ, quamquam, quod ipsam Mercatoris lectionem attinet, ut et aliorum quorundam, quæ ipse interseruit, opusculorum; nec non, quod singula ista opuscula ex suo unius arbitrio dilaceravit magis, quam disposuit, tantum absuit, ut aliorum assensum consequeretur; ut potius a doctissimo quoque in hoc genere viro gravem vituperationem subierit (b). Nec injuria conqueri putes, qui animum in hæresim illarum auctores defensoresve nimis offensum ei exproberrunt quo nomine imprimis videnda sunt, quæ ad Theodoretum ab iniquis ejus incusationibus vindicandum vir S. R. *Joannes Ludovicus Schultze*, academici Hallensis ornamentum, in dissertatione *de Vita et Scriptis Theodoret præmissa* tom. I ed. novæ Operum illius protulit, in qua tota fere hæc operæ Garnerii pars, quæ Nestorii atque Theodoret causam concernit, velut ad obrussam exigitur. Cæterum in præfatione generali Garnerius *cap. 1*, de M. Mercatore, ejus ætate, ortu, loco, ingenio et auctoritate; *cap. 2*, de operibus ejus; *cap. 3*, de eo quod ipse contulerit ad editionem operum ejus exponit; *cap. 4* exhibet specimen eorum, quæ primum ex operibus Marii Mercatoris innoverint. *Cap. 5* indicat quomodo primum in manus suas Mercatoris opera pervenerint. Nuncupavit opus Bellovacensis Ecclesiæ decano, canonicis et capitulo: epistola data *Lut. Paris. sexto idus Januarii, qui triumphus S. Luciani Bellovacorum apostoli a.* 1575.

1675. *Patavii; in-fol.* Marii Mercatoris Commentarium contra Pelagianos (quod supra audit super nomine Celestii), in *Henrici Norisii Historia Pelagiana*, quæ primum a. et loco prodit, *Libro II cap. 6.* In exemplari, quod in titulo dicitur *juxta exemplar Patavinum* recusum pagg. 125-28. Adde *Opera Norisii edita a Balleriniis a.* 1729, tom. I. Ab Holstenio pariter accepisse se affirmat Marii hocce opusculum a Vatiæano codice descriptum.

1577. *Lugduni, apud Anissonios; in-fol.* Acta Marii Mercatoris, etc., cum notis Rigberii; in *Biblioth. Max. PP.* tom. XXVII, pagg. 129-173.

1681. *Parisiis, apud Franc. Muguet, regis et illustriss. archiepisc. Paris. typogr.; in-8°.* Marii Mercatoris opera. *STEPHANUS BALUZIUS Tutelensis* ad fidem veterum codicum mss. emendavit et illustravit.

Quæ huic primariæ editioni, et quo ordine Marii opus a souvent peine à trouver le texte de son auteur. Il lui a esté libre de placer comme il vouloit les ouvrages de Mercator. Mais il me semble qu'il a mesme séparé les differens membres d'un mesme écrit. Nec absudit ab eodem sententia Cotelærii (in notis ad *Monum. eccles. Gr.* tom. III, pag. 602, ubi loca aliquot Mercatoris editionis Baluzianæ tentat) inquietis: Editionem aliam (a *Baluziano*) Marii Mercatoris nihil moror: propterea quod illius adornator (*Garnerius*) vir venerandæ memoriæ ingeniosus conjecturas suas malo exemplo textum facere solet. Cf. etiam quæ T. I *Bibl. PP.* pag. 644, dum de Anastasii P. R. scriptis discerebamus, de ejusdem auctore in constituenda fidei professione Russiana notavimus,

seuta Irasini, apud doctrinatum est. De occasione autem, A quo ad tractandam illud argumentum Baluzius accesserit, ita scribit: « Cum anno 1677 acrio cogitarem de edendo tomo primo novae Collectionis Conciliarum, qui anno praeterito emissus est, mentionemque veteris exemplaris Bellovacensis concilii v. serianimodivortisema Labbeo, incensus sum desiderio illius haberi, quod asserentum me fuisse beneficio viri doctissimi S. de Fridi Hermant, ejusdem Ecclesiae canonicum, lubans profiteor. Cum autem illud evolverem, conjuncta cum eo reperti opera Marii Mercatoris, cujus statim sequenti editionibus veterum conciliarum. Agnovi parra ex collatione veteris exemplaris ordinem, cuiusdam fuisse a Garnerio, tunc multa mihi commutata, dum modicam adhibere tentaret locis corruptis, denique nonnulla omisiss, quae mihi videbantur esse magis momenti. Agnovi praeterea codicem Bellovacensem esse valde mendosum et rutilum, adeoque alio exemplari opus esse, ut depravata possent emendari et omnia restitui. Quam ob rem v. kal. Novemb. anno 1677 veni ad Eminentissimum cardinalem... Hieron. Casanatem, cui meo rogavi, ut in mei gratiam tacere essentibus eodem Vaticano, in quo Marii Mercatoris opera exstarent, et ad me mittere juberet. » Satisfecit illis postulationibus viri de hisce studiis meritisissimi, rescipitque idibus Martii anni sequentis litteris humanissimis, ex quibus postea, a nobis quaedam ad oculos illius Indolem spectantia deprementur. Quos postquam integras opposuit Baluzius, ita pergit: « Damus igitur tibi nunc, lector, opera Marii Mercatoris quae leguntur in antiquis exemplaribus Ecclesiae Bellovacensis et bibliothecae Vaticanae, et ea quidem fide ac diligentia, ut errores etiam retineamus veterum librorum. Existimavit vir clarissimus Joannes Garnerius, codicem Bellovacensem Vaticano longe praestare. At ego compertum habeo Vaticanum esse Bellovacensi multo meliorem, non solum, quia est interdum emendatior, sed etiam, quia nonnulla habet, quae manifesto constat omisiss esse ab eo, qui Bellovacensem descripsit, ut sunt e. c. tituli quorundam fragmentorum excerptorum ex Theodoro episcopo Cyrensi, Theodoro Mopsuesteno, Diodoro Tarsensi, et Eutherio Tyanensi. Nam cum tituli illi deessent in codice Bellovacensi, ex eo factum est, ut Garnerius incidere in ambages intricabiles, et sic, ut cum Plinio loquar, torsit ingenia contemplantium. Optandum autem esset, ut alia vetera ejusdem scriptoris exemplaria emendatiora reperirentur, quorum ope ea emendari possent, quae supra diximus esse corrupta. » Haec ille de ratione operae auct. Deinde se converterit ad quaestionem de auctore ejusque patria et studiis, quam breviter quidem, sed ita tamen perstrinxit, ut nonnulla a Garnerio non satis acute posita rectius censuraret. Notae ad finem voluminis sunt remissae, scriptae ad marginem paginarum, quae respiciunt, numeris. Non cupiesse aures, sed magni ponderis, prope omnes criticis, quae contentis in locis Garnerium emendat.

Ultimo loco necedit Index rerum. Inscripta est adhuc eidem Hieronymo cardinali Casanatae, cui magno parte debere eam cognovimus.

1690. *Parisiis*; in fol. Marii Mercatoris Communitorium contra Pelagianos; in *ed. Bened. Opp. S. Augustini* tomo X, p. n, in append.

1700. *Antverpias*; in fol. Marii Mercatoris Communitorium contra Pelagianos; in *S. Augustini Opp. ed. Bened. urants Jo. Clerico*, Tomo X, p. n, in append. col. 46-48.

SAECULO XVII.

1772. *Venetis, ex typogr. Jo. Bapt. Albricii*; in fol. Marii Mercatoris Opera. Ex editione v. c. STEPHANI BALUZII, nunc denuo recensita, pluribus in locis restituta et illustrata; in *Bibliotheca PP. scriptorum eccles. Andreae Gallandii*, Tomo VIII, pagg. 615-737. Baluzii notae ad calcem sunt adjectae, dum suis acilicet, laud parca manu aspersis, inferiorem paginae oram dicassent. Textum fere singulae emendare student, et feliciter plerumque hic conatus comparatione imprimis Graecorum Cyrilli et Theodreti cessit. Neque neglexit, quae sparsim ad emendationem illustrationemve Mercatoris a viris doctis in aliis operibus, veluti a Norisio in *Historia Pelagiana*, Cotelerio ad *Monumenta Graeca*, Coustantio ad *epistolas Pontiff. Romanorum*, Merenda ad *Opera Iamasi* aliisque collata fuerant. Paginae editionis Baluzianae, ad quas notae referuntur, in margine sunt appositae, infra textum autem loca Biblica diligenter, ut in reliquis hujus Bibliothecae partibus, sunt notata. In *Prolegomenis*, capite 19, pag. xxxii, inserta est dissertatio de Mario Mercatore egregio cum judicio et diligentia confecta.

OPUSCULA.

Ex duobus omnino codicibus mss. omnis Marii Mercatoris memoria et actuum ejus, quotquot nunc tenemus, reliquiae erutae sunt: adeo manifesto errori debetur, quod est apud Gallandium accuratissimum alioquin virum, Baluzium trium mss. librorum ope hunc auctorem emendasse. Prior ordine, quo adhiberi cepti sunt, *Vaticanus*, alter *Bellovacensis* fuit, aequalis uterque ferme aetatis octingentorum circiter annorum, ut ex characterum forma colligi scribit Garnerius, et optime notae uterque, quamquam vir modo laudatus Bellovacensem Vaticano longe praestantiorum judicaverit, contradicente Baluzio, qui Vaticanum Bellovacensi palmam praecipere contendit, et exemplis quibusdam probat.

L. *Vaticanus* olim Heidelbergensis bibliotheca fuit. Illi debetur primum Comparativum illud Mercatoris, quod vulgavit Labbeus; mox denuo excusus est juxta indicem operum, quae in Bellovacensi codice ab eodem Labbeo reperta erant, atque haec quidem collatio Garnerio praesto fuit. Simul cataloga ejus pars tenore continuo descripta et ad Gerbertinum missa ab eo edita est bona fide. Tertium in Baluzii quatuor codicibus et exstitit eum curasse cardinalis Casanata, quae quidem recensio hinc super

eo litteris mandavit ad Baluzium dante; Codex ille a Mari Mercatoris Palatino-Vaticanus collatus cum Bruxellensi ac Parisiensi (editis) inventus est longe ab aliisque diversus. Primus siquidem voluminis illius exigua pars est. In altero vero (editione Garnerii) licet mole majori, multa desunt, et ea quae continentur, ordine prorsus vario leguntur. Quare manus operi filio admota fuit, ut integra codicis Vaticani exscriptio votis tuis satisfacere. Quoniam vero ea omnia, quae habentur in editione Bruxellensi, prorsus consentanea et ordine cum manuscripto Vaticano, nullatenus duci in his transcribendis tempus insumere ac labore penitus inutili suo desiderio praestiterit; sed salius extulmabi ovis adoriti, ubi desit Rigbertus. Barbaris ad truncis abscibus recte hic codex. Et quavis facile potuissent es ingenio illes vel supplere est emendare, ex industria

tamen emul, concius optare te genuinum ac fidelissimum illius codicis, qualiscumque sit, exemplar.

H. Baltovacensis, pertinens ad capitulum Ecclesiae Bellovacensis. Ille liber exstitit olim Labbeum, cui ad iuvandam Conciliorum Collectionem commodatus fuerat, ut cum Vaticano recte ius conferri ab amicis suis Romanis postulari Garnerius, qui primus ei deserti, capite 2 praefationis generalis in omnia M. Mercatoris opera, *Synopsis operum ejusdem et reliquorum concilii argumenti opusculorum*, prout in eo jacent, exhibuit. Generatim monet, Jussu ipsi esse partes, quarum altera synodum quintam complectatur, altera praestet hunc titulum recentiore manu appositum: *Synodus Eptesia, ubi Nestorii haeresis cum suo auctore damnatur*. Postremo eundem oculis suis usurpavit Baluzius.

MARI

MERCATORIS

OPERUM QUÆ EXSTANT

PARS PRIOR,

CONTINENS

EA QUÆ PERTINENT AD HÆRESIM PELAGIANAM.

SEU POTIUS COELESIANAM

PRÆFATIO HISTORICA

IN COMMENTARIUM M. MERCATORIS SUPER NOMINE COELESII.

Episcopi ex Occidente egressi, propter pertinacem hæresis Pelagianæ assensionem, eam desperassent se posse obtinere a sede apostolica quod summopere cupiebant, nimirum ut vel causa tota retractaretur, vel suis ipsi sedibus sine legitima subscriptione resciderentur: animum Constantinopolim converterant, si quò ratione episcopus urbis regis in suas partes alliceret, aut saltem imperatoris patientiam precibus fatigiam in commiscuionem sui commutarent.

Tentaverant jampridem Atticum Constantinopolitanum episcopum artibus Coelestii, Sisinniumque Attici successorem, per idoneos homines: sed utrumque irritò conatu, cum ille, ut erat catholice fidei magister (Coelestius in epist. ad Nest. 1 part. conc. Ephes. cap. 18), non impar tantæ sedi, obstinatos hæreticos ne consistere quidem passus sit in urbe; iste prædecessoris exemplum secutus a luporum insidiis suum ovile defendit; ambo beati Joannis vere successores, quam invenerant fidem solam prædicari voluerint.

Verum cum Nestorius Sisinnio suffectum viderent, eumque intelligerent multum gratia valere apud imperatorem, multum apud aulicos posse; quippe qui a Theodoro evocatus Antiochia fuerat, tamquam par unius implendæ Chrysostomi sedi, et aulicos partim donis, partim opinione sanctitatis, atque dicendi facultate sibi devinxerat; magnam spem conceperunt, se ejus ope habituros uditum in palatium, suasque imperatori delaturos querelas, quasi temporibus orthodoxis pro fide orthodoxa per calumniam et ex subreptione periculum sustinuisse (In epistolis Nestorii ad S. Coelestinum).

Spem duo maxime faciebant: alterum, quod communem haberent cum Nestorio magistrum Theodorum Mopsuestenum; alterum, quod hæresis societate jungerent. Nam a Theodoro Nestorius didicerat impunitum, cujus profectio occasione quærebatur, et Pelagianum cum ipso pariter beatam Virginem acubant esse Coelestio.

Et utro Nestorius Julianum cum suis participibus episcopis Coelestiumque ipsum in amicitiam recepit; neque apostolicæ sedis iudicium, quo damnati fuerant, neque Honorii reveritus edictum, quo erant proscripsi; immo spem abolitionis ausu sui promittere, pignori que fidei id primum dare, quod caveret ne Pelagianum comprehenderent Theodori lege adversus omnes hæreses (L. 65 de Hæret. Cod. Theod.). Deinde per aulicos efficaret ut ad principis aulentiam dimitterentur, suisque palatium querelis implerent; permittentes quoque ut in ecclesia sua inguereis sacris interessent. Derique datis ad Coelestinum summum pontificem litteris, subilner, vel ut verius dicam (verba sunt Cæsariani) subdo e consanguineis sibi improbitati improbo suffragaretur affectu (Lib. 7 de Incarn. cap. 5).

Aque hinc factum est ut illi jam non ab omnibus, ut prius, hæreticorum loco haberentur; sed ab aliis impor-